

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 37

Sreda, 9. maja 1934

Leto IX

Tako „ustavo“ zagovarja „Slovenec“

Kakšna je katoliška „stanovska“ Avstrija?

Dne 30. aprila je bila avstrijska »ustava« sprejeta. Avstrijski parlament je štel 165 poslancev. V smislu ustave bi moralo biti navzočih vsaj 83 poslancev, a jih je bilo samo 76. Izprememba ustave je torej nezakonita. Seveda je klerikalna vlada že prej razveljavila 72 soc. dem. mandatov in še nekatere druge. Tako je prišlo, da je 44 odstotkov avstrijskih politikov teroriziralo 56 odstotkov prebivalstva. Vlada je v svrhu »opravičbe« tega koraka izdala že prej ilegalno razne naredbe.

Nova ustava se začneja z besedami: V imenu boga, vsegamogočnega, iz katerega izhaja vsa pravica, prejema avstrijsko ljudstvo svoj stanovski razpored, svojo krščansko avtoritarno ustavo!

Najvišji organi so predsednik, zvezni kancler in ministri.

Zakonodajno izvajajo zveza (stvar zvezne vlade), ne več ljudstva.

Zveznega predsednika ne voli več ljudstvo, marveč župani mest in vasi. Ker župane določa vlada, voli predsednika pravzaprav vlada, ki mu je podrejena.

Ljudsko glasovanje se vrši samo, če to vlada sklene. Ljudstvo glasovanja ne more zahtevati.

Posvetovalni organ je državni svet. Člane pa imenuje zvezni predsednik za dobo desetih let. Kancler imenovanju samo pritrjuje. Ti gospodje državni svetniki bodo nedvomno je pokorni slugi svojega gospoda. Deželni glavarji ne bodo pri imenovanju odločevali, ampak kancler.

Ustava tudi določa, da sme vsak državljan povedati svoje mnenje z besedo in v pisavi, toda le, dokler stori to v smislu vlade. Svobode je konec, če misli cenzor, da je mir in pravica v nevarnosti.

Svoboda vere in vesti je zjamčena, če je združljiva z javnostjo in lepimi čbici. Kdaj to velja, o tem odloča zopet vlada.

Zjamčena je pisemska, telefonska in telegrafska tajnost, toda le izjemoma.

Nova ustava je vsekakor izraz strahu pred lastnim detetom. Izraženo je v njej, da nikomur več ne zaupajo ter doručajo možnost, da utegnejo ob vsaki priliki zategniti vrv nad svojim državljanom. Zaželenih sedev teror ne bo rodil, če se prav gospoda sklicuje na božjo pomoč.

Balkanski pakt se utrijuje?

Jugoslovanski zunanji minister Jevtić je bil minuli teden v Ankari. V ponedeljek, dne 7. t. m. je obiskal Sofijo, kjer je razpravljal z Mušanovim in drugimi politikmi bolgarskimi o ureditvi medsebojnih razmer med balkanskimi državami. Bolgarija najbrže ne pristane na pakt, predlagala bo pa pogodbo o nenapadanju ter olajšave v medsebojnem osebnem in blagovnem prometu, kar bi tudi pomenilo napredek v reševanju balkanskega vprašanja.

Delavska manifestacija v New Yorku. Dne 1. maja je manifestiralo na velikem shodu v New Yorku nad 30.000 socialistov. Velekapitalisti Rockefeller in drugi so se dali ta dan policijsko močno zastražiti.

V času gospodarske krize — lov za čim večjim dobičkom

Trboveljska premogokopna družba izigrava delavstvo

Trboveljska premogokopna družba kljub krizi dela znatne dobičke. Izvedla je v zadnjih desetih letih milijonske investicije, producira pa vedno manj. Kaj špekulira s svojimi rudniki je uganka.

Redukcije rudarjev so na dnevnem redu. Vršila so se prav sedaj pogajanja z upravo državnih železnic za dobavo premoga. Železnična uprava je pripravljena naročiti 80 odstotkov dosejanje dobave premoga, če ga dobavi družba po isti ceni kakor drugi premogovniki. Trboveljska družba bi torej morala znižati cene okoli pet odstotkov, da ji železniška uprava dodeli dobavo premoga.

Družba, ki noče znižati cen pre-

moğu, hoče na vsak način imeti velik dobiček, ki ga deloma kupiči v investicijah, deloma pa izplačuje v dividendah inozemskemu kapitalu. Vrednost trboveljskih premogovnikov je narasla minimalno petkrat in to vse iz dobičkov, ki so jih nanosili trpeči rudarji v teku povojnih let.

Vršile so se že vsemoogoče komisije, preiskave pri družbi, toda vedno brez bistvenega uspeha. Vsi napori pa ostanejo brezuspešni, ker ni nad eksploatacijo kapitalizma nikakršne kontrole. Klic po zakonu proti pretiranim cenam tudi v proizvodnji je nujno potreben, ne le v rudarski industriji, marveč v jugoslovanski

Protest s. dr. Adlerja

Protizakonitost avstrijskega parlamenta

Avstrijski klerikalizem se pozvižga na zakone in ustavo. Oblastniki so brez sramu prelomili svojo prisego na ustavo in zakone ter sklicali svoj polomljeni parlament, da oktroirajo novo ustavo.

Ko je zvedel s. dr. Fric Adler v Švici, da drugi podpredsednik dr. R. Ramek sklicuje parlament, mu je poslal telegram s plačanim odgovorom, da mora v smislu § 79 zveznega zakona vpoklicati za umrle poslance (s. Pözl) namestnike, to je dr. Heindla ali Frica Adlerja, njegga, če je prvi odklonil vpoklic.

Obenem je s. Adler poslal Rameku daljše pismo, da dne 30. aprila pride na povabilo na Dunaj, čeprav Dollfusov režim ne spoštuje zjamčene poslanske imunitete ter je tucate parlamentarcev obtožil

upora in jih odgnal v koncentracijska taborišča, da ne morejo izvrševati svojih parlamentarnih dolžnosti. Preti mi sicer nevarnost, da pridem tudi sam v koncentracijsko taborišče, smatram pa za svojo dolžnost, da se te seje udeležim.

Na seji hočem pred avstrijskim ljudstvom in vso Evropo povedati, da je tkzv. »ustava« produkt diktatorske samovolje, ki jo velika večina avstrijskega ljudstva odklanja.

»Pooblastilo« Dollfusove vlade po okrnjenem parlamentu je protustavno ter nima pravno obvezne veljave.

V Avstriji se je etablirala fašistična sila; moralna dolžnost vsakega Avstrijca je, ki je za enakopravnost pred zakoni in svobodo čine naroda, da se bori za nje odpravo.

Socialnopolitična anketa v Beogradu

V petek, dne 11. t. m. se bo mudil v Beogradu direktor mednarodnega urada dela Butler iz Zeneve ter bo obiskal tudi naše strokovne organizacije. Direktorja sprejme strokovni odbor na svečani seji, ki bo ob pol 7. uri popoldan v veliki dvorani Delavske zbornice.

Sodružji in sodružice naj se saje udeleže čim številneje.

Direktor mednarodnega urada dela obišče službeno ob tej priliki vladne organe, delavske in delodajalske

organizacije. Naša dolžnost bo, da ga opozorimo na fašistično reakcijo, ki grozi takorekoč vsem delavskim pridobitvam v teku desetletij. Opozoriti ga je treba, da mirovna pogodba jamči za osemurni delovni čas, za svobodo strokovnih organizacij. Povdariti je treba, da se delovna sila ne sme smatrati kot navadno blago.

Mednarodni urad dela je bil osnovan na podlagi verzajlske mirovne pogodbe, zato so garanti te pogodbe dolžni čuvati tudi vse pridobitve delavstva.

Knez Starhemberg podkancler

V avstrijski vladi se je moral umakniti podkancler Fey in je bil na njegovo mesto imenovan knez Starhemberg. S tem dobiva avstrijska vlada še bolj fašistični kolorit. — Steidle, drugi voditelj Heimwehra, bo šel za generalnega konzula v Trst. Pod imenom der unsaubere Straffella znani bivši železniški direktor pa bo postal propagandni šef. Gospodje si delijo mesta med seboj. **Protizakonitost avstrijskega parlamenta.**

Avstrijska demokracija in naši klerikalci. Naši klerikalci trdijo, da je neva avstrijska ustava demokratska ter da jamči za enakopravnost državljanov. To pa ni resnica. Ustava sicer govori o enakopravnosti, ki jo pa ponovno omejuje s tem, da je možno izdati »omejitve«, če to zahtevajo stvarne potrebe. Kaj je za klerikalizem stvarna potreba, si lah-

ko mislimo. Tudi v štirih stanovskih korporacijah, ki dobe razne predloge vlade v razmotrivanje, je samo sprejetje ali odklonitev s pripombami mogoča v določenem roku. V teh korporacijah so v večini zastopani podjetniki, torej v njih delavski glas ne pride na tehtnico. Ko podaio korporacije svoje mnenje, predloži vlada zakonski načrt zveznemu svetu, ki sestoji iz zastopnikov dežel, strokovnjakov, ki jih pa tudi imenuje predsednik s pritrilom kanclerja. Ta sme predlog vlade samo sprejeti ali odkloniti. Debate o predlogu ni. Sistem uveljavljanja zakonov je torej prav podoben postopanju v grški republikli mest v starem veku, ko so »plemiči« sklicevali ljudi na trg, da so glasovali za vladne zakone ali pa proti. To torej ni ne enakopravnost in ne demokracija, ampak diktatura — imovitih.

Mednarodna solidarnost

Danes resnično ni v modi, govoriti o mednarodni solidarnosti. Puhloglavci razne vrste vpijejo, da človeštva ni, da je govorjenje o mednarodni solidarnosti izdajstvo ter da je vsa modrost v krvavem sovraštvu med narodi.

Ta šovinistični zli duh je duhovni izraz zmage fašistične kontrarevolucije in njenega vpliva na svet.

Proti vojnemu in kontrarevolucionarnemu šovinizmu pa mednarodni socializem še tudi danes kakor vedno poudarja

načelo mednarodne solidarnosti ne le med delavci vsega sveta, nego tudi med narodi in med državami vsega sveta.

Ni čudno, da se je misel mednarodne solidarnosti pojavila najprej med delavci v smislu Marxovega reka: **delavci vseh dežel, združite se!**

Ta misel se je pojavila najprej na Angleškem. Anglija je bila prva država, v kateri se je razvil v osemnajstem stoletju veliki kapitalizem in z njim veliki najemni proletarijat. V Angliji so nastale prve delavske strokovne organizacije in prva delavska politična gibanja.

Iz Anglije se je tudi jel širiti modern način dela po evropski celini. Angleški delavci so prvi čutili posledice mednarodne konkurence med delavci. Čim so pričeli s svojimi strokovnimi organizacijami dvigati mezde, so kapitalisti privabljali tuje delavce, bodisi rumene ali črne delavce z drugih kontinentov, da bodo v Angliji ceneje delali in ne bodo organizirani. Ko se je zopet pričela razvijati industrija v bližnjih deželah: v Franciji, na Holandskem, v Nemčiji, je delala z znatno nižjimi mezdami in ob daljšem delovnem času, ker tam delavci izpočetka niso bili organizirani. To je vplivalo na cene blaga in angleški delavci so spoznali, da je v tej konkurenci velika nevarnost. In v Angliji so se kapitalisti izgovarjali na slabe delovne pogoje v inozemstvu ter izjavljali, da obratovanje ni mogoče ter skušali zniževati mezde in podaljševati delovni čas.

Istotako ni bilo mogoče zabraniti dotoka tujih delavcev v Anglijo ter niti preprečiti razvoja industrije po drugih deželah. Angleški delavci po mestih so imeli že eno izkušnjo doma. Kadarkoli so v kakem večjem kraju delavci ustanovili organizacijo, so kapitalisti vedno dovajali delavce iz manjših krajev ali iz vasi, da bi uničili delavsko organizacijo. Izpočetka so delavci vsakega kraja, po zgledu zadrug (cehov) vsakega kraja, želeli, monopolizirati zaposlitev v njem samo zase ter preprečiti prilaganje delavcev iz drugih krajev, zlasti delavcev iz vasi. To je privedlo do velikih nasprotstev med vsemi delavci.

Nikakršen monopol, ki bi preprečeval svobodno gibanje ljudi, se ni mogel ohraniti. Angleški delavci so naglo uvideli, da je

namesto monopoliziranja delovne pravice in odkazovanja po krajih treba razviti čut solidarnosti med vsemi delavci.

Namesto da bi ob prihodu v kak kraj pretepali nove tovariše, je mnogo bolje in pametneje ter edino umestno, da se te tovariše pridobi zase in za svojo organizacijo, če to-

rej ustvarijo namesto lokalne splošno organizacijo svoje stroke, ki se razpreda po vsej državi.

Strokovna organizacija torej ne sme biti omejena, lokalna, marveč mora stremeti, da osvoji delavce vseh krajev v državi ter oživi med njimi solidarnost,

da drugi drugimi med seboj ne konkurirajo, da kapitalisti ne izigravajo drugih proti drugim.

Ko se je začela čutiti mednarodna konkurenca, so se angleški delavci spomnili te izkušnje v svoji deželi. Kakor ni bilo mogoče v notranjosti države ustvariti lokalnih monoplov, tako ga ni mogoče ustvariti tudi ne mednarodno. Kakor ni potrebno, da bi se delavci raznih krajev borili med seboj, tako tudi ni potrebno, da bi se med seboj borili delavci raznih držav.

Namesto mednarodnega boja je torej na mestu mednarodna solidarnost in edinstvo delavstva.

To uvidevanje je bilo povod, da se je angleško delavstvo obrnilo na sodeluge v Franciji, Nemčiji, Italiji, Holandiji, da z njimi ustanovi prvo internacionalno. Znak te solidarnosti je bil prvi maj.

Socialistična veda je potom proučevanja gospodarstva dokazala utemeljenost in nujnost internacionalizma, mednarodne solidarnosti. Tudi ves razvoj sam je v temeljih življenja ljudskih edinic silil k internacionalizmu, k solidarizaciji držav in narodov.

Kljub kapitalistični konkurenci se je bolj in bolj razvijala mednarodna izmena blaga in delitev dela. To je izzivala tudi že sama razlika v prirodi in stopnji gospodarskega življenja dežel.

Ko se zjutraj kragujevski meščan prebudi, popije kavo, ki so jo pridelali črni delavci na argentinskih plantazah, ki so jo španski parniki pripeljali v Hamburg, da jo nemški železničarji prodajo kakemu italijanskemu komisijonarju (prekupcu); od njega jo kupi beograjski veletrgovec, proda trgovcu v Kragujevcu, on pa konzumentu. Koliko dežel, morij in oceanov, koliko sodov, koliko držav in ljudi je menjala kava, ki jo zjutraj popije meščan kakega kraja!

Ta Jugoslovan bi pil, če bi bil prepričan sam sebi, če menovo ali koruzno kavo, če ne bi bilo **mednarodne delitve dela**. On nosi čevlje, ki so izdelani na Dunaju, na njegovi obleki so znaki Anglije in njegov nož je iz Nemčije. Na glavi ima klubuk iz Italije. Kar naj se najnavdušeneji nacionalist ogleda samega sebe od pete do glave, pa bo opazil, da se sam ne ravna po svojem šovinizmu, marveč je **odzunaj ves internacionaliziran** — dočim je ostala

slepa notranjost njegove glave, ki vidi in ne prizna dejstva: da je svet ena ekonomska celota,

da vsi narodi delajo drug za drugega.

Ekonomski internacionalizem zmaguje kot nujnost za nas vse ter s tem ustvarja čim čvrstejši temelj mednarodne solidarnosti.

Isto velja tudi za

politično polje.

Ali hočejo države večno živeti v vojni? Ako je ne marajo, mora biti med njimi neki red in neki smoter. Divji šovinisti so končno tudi bili nagnani po sili razmer, da uvidijo to resnico ter so ustanovili prvo mednarodno politično zajednico Društvo narodov. Slabo je društvo, šibko, toda je vendar izraz nujno-

sti: da se svet mora organizirati zaradi čuvanja gotovih splošnih, solidarnih interesov. Fašistična kontrarevolucija skuša, da razbije to ustanovo. Toda ne bo uspela. Nje napori tukaj kakor tudi v notranji politiki bodo zaman. Fašistična kontrarevolucija je trenutni črni oblak, trenutni izbruh minulih sovražnosti, ki hoče preprečiti mogočen pohod človeštva k svobodi, k enakopravnosti narodov in ljudi, k mednarodni solidarnosti. Ni je sile, ki bi mogla preprečiti ta pohod. Z nami so velike ustvarjajoče sile sveta, večne, nepremagljive. Prodirale bodo preko mednarodnih razbijačev.

Živelo mednarodno bratstvo delavcev in socialistov.

Živela mednarodna solidarnost med vsemi narodi! Po Ž. T.

Občni zbor II. skupine rudarske zadruga

Novo izvoljeno načelstvo.

V nedeljo, dne 29. aprila t. l. se je v dvorani »Celjski dom« v Celju vršil redni občni zbor zaupnikov II. skupine rudarske zadruga za Dravsko banovino. Občnega zbora se je udeležilo 83 od 91 zaupnikov.

Sodr. F. Pliberšek je kot načelnik otvoril občni zbor ob 9. uri dopoldne. Po prečitani zapisnika zadnjega občnega zbora se je takoj prešlo na volitev novega načelstva. Izvoljeni so bili sledeči sodrugi: načelstvo: F. Pliberšek, I. Keše, A. Krautberger, I. Bedenik, A. Ravšer; namestniki: F. Košak, A. Alič, A. Prosenč, I. Hribernik in F. Zaman.

Po sprejetju proračuna za leto 1934-35 se je prešlo na vprašanje socialne zaščite rudarjev. Sprejeta je bila resolucija radi sanacije Pokojninske blagajne bratovske skladnice, radi rednega izplačevanja delavskih plač, kar se tiče predvsem državnih in malih rudnikov. Sprejeta je bila tudi resolucija radi neupoštevanja socialno-zaščitne zakonodaje pri rudnikih.

Občni zbor sam na sebi je bil na višku in se je prav lepo pokazalo, kako upli-va na potek razprave, če je pretežna večina zaupnikov idejno enotno usmerjenih.

Naše delavstvo manifestira . . .

Impozantna sobotna akademija mariborskih delavcev

Že večkrat je mariborsko delavstvo pred odličnimi tujimi sodrugi dokumentiralo svoj dober glas in svoje ime. Tudi v zadnjih letih težkih bojev za svoj obstoj in za svoje socialne in druge pravice naš proletarijat ni klonil.

Iz Prage in drugih mest Čehoslovaške poročajo, da so bili vsi presenečeni nad ogromnim porastom delavskih proslav socialističnih idej ob prvem majniku. Celo meščanski listi kot »Lidove Noviny« poročajo, da je bil pohod socialistov skozi Prago za 40% močnejši napram lansnemu.

Tudi naša sobotna akademija marksističnih delavskih kulturnih društev je izkazala s svojim ogromnim obiskom in s svojim še večjim moralnim uspehom enako presenečenje. Še ni dolgo, ko so celo po »Ljudski univerzi« predavali, da je socializem mrtev, da marksistov ni več. In vendar je v dneih, ko se pripravljala socialistično delavstvo, da pred stotisoči manifestira za naše ideje na ogromni Delavski olimpijadi v Pragi, pred zastopniki evropskih in ameriških poročevalcev, planila na dan tudi vsa neokrnjena in s tisoči okrepljena sila mariborskega socialističnega delavstva na sobotni akademiji v prenatrpani dvorani pivovarne »Union«.

Mi se zavedamo svoje moči. Zato smo postavili v službo propagande le svoje zveste zaupnike, velikih plakatov nismo rabili in tudi denarja nimamo za takšno dragoceno reklamo. In ta naš aparat je izvršil svojo nalogo brezhibno. Ne prihajali, privreli so od vseh strani, iz predmestij, in tudi od daleč od Ptujja in Ruš in drugam, kjer so tovarne in delavnice je odjeknilo naše vabilo. Vsi vhodi dvorane so bili že od začetka natrpani, velikanska galerija je bila premajh-

na. Kdo drugi v Mariboru razven nas more tako napolniti Unionsko dvorano?

V okviru akademije se je izvršila tudi žalna proslava v spomin žrtev strašne katastrofe v Kaknju. S. Jelen je s kratkim nagovorom pozval navzoče, da počaste junake dela stoje s polminutnim molkom.

Močni smo po številu, po delu, po zvestobi, žrtvovanju in navdušenju. To je pokazal naš spored. Ne moremo posebej opisovati pohvalnih uspehov, ki so od točke do točke navduševali naše sodruge in sodruge, mladino in naše osvobodilne bojevnike v organizaciji. Godba železničarjev pod vodstvom kapelnika g. Schönherja, je naš ponos, pevski odsek »Svobode« (dirigent g. Faganelli) oblikuje srca vseh mogočih profesij mariborskega proletarijata. On mora postati centrala naše pevske kulture. Dokazal je da je tega sposoben. »Detoljub« je bil nedvomno višek. Zajel je duše in jih razgibal do solz in do najglobljih misli. Starejša garda »Froh-sinna« (dirigent g. Nerat) je presenetila s čustvenim podajanjem obeh slovenskih pesmi. »Enakost« iz Studencev je bila svetla luč predmestnega proletariata. Govorilni zbor, ki nas je lani tako navdušil, je moral žal izostati. Deklamatorja ss. Dolar in Jože Babič sta dala precej nadomestila. Godba tekstilnih delavcev tovarne Hutter je naš najmlajši otrok. Šele ustanovljena, pa se je korajžno odrezala. Bila je z vsjo iskrenostjo pozdravljena. Tekstilci so ponosni na svojo muziko. — Naši peki so že večkrat povdarili ponos Maribora in naših vrst. Že tiburarši (dirigent s. Premuzak) so bili deležni zaslužnega pozdrava, peki pevci (dirigent g. Cibic) so odnesli lavorjev venec, čeprav mi takšnih stvari ne dajemo v resnici, ampak samo z grogovitimi ploskanjem in s sodružnim priznanjem. »Graficarji« (dirigent

g. Vrabc) niso samo elita v strokovnem pokretu, ampak tudi pri kulturnem delu. Njihovi pesmi sta to potrdili. — In končno solnce v vsem svojem sijaju: nastop **Združenih delavskih pevskih zborov** (dirigent g. Cibic) 110 pevcev. Že ko so prihajali in se združili v krog, je bila dvorana elektrizirana. En sam šepet, ki je zrastle v mogočno voljo: Mil... hočemo in tudi zmoremo! **Faniare kolesarjev** (dirigent s. Vampl) so s svojimi krepkimi glasovi to samo potrdile in povdarile.

Tako raste mariborski proletarijat in manifestira svoj delavski praznik Majnik. Takšnega pokreta, ki je zasidran v kulturi, prepričanju in fanatični zvestobi, ni mogoče zbrisati.

Doma in po svetu

Rusija in Evropa. Rusija in Poljska sta predvsem podaljšali pogodbo o nenapadanju za dobo desetih let. Priprave za vstop Rusije v Društvo narodov se še vedno vrše, kar pa vznemirja Italijo. Zaradi tega Italija ponovno predlaga, da naj evropski problem vzame v svoje okrilje zveza štirih velesil (Italija, Francija, Anglija in Nemčija). Italijanska inicijativa pa evropskim državam ne more uga-jati. Čehoslovaški zunanji minister dr. Beneš je te dni izjavil, da bo Ma-la antanta priznala Rusijo. Če vstopi Rusija v Društvo narodov, se stori tako blok velesil, ki bo preprečil preveliko agresivnost ali vojno Nemčije.

Železničarji, ki čakajo na pokojnino. V ljubljanski direkciji je bilo s 1. marcem razrešenih okoli 180 uslužbenec, večina s 30 in več službenimi leti, ki pa niso dobili dekretov o odmeri pokojnine. Vsled tega niso dobili ne 1. marca, ne 1. aprila in tudi ne sedaj 1. maja nikakih prejemkov ter tudi ne akontacije, ker finančna direkcija akontacije ne more izplačati, dokler ni izdano rešenje o upokojitvi. Na vseh odločujočih mestih so se izvršile nujne intervencije ter smo obveščeni, da bodo dekreti o upokojitvi podpisani tekom prihodnjih dni in dostavljeni še tekom maja. Pravilno bi bilo, da bi železniška uprava poskrbela za pravočasen podpis dekretov o odmeri pokojnine, dokler pa dekret ni podpisan, naj bi izplačevala aktivne prejemke, ker brez denarja se ne da 3 in več mesecev živeti.

Nepotrebne krivične muke avstrijskih socialnih demokratov. V zaporih dunajskega deželnega sodišča se nahaja okoli 900 sodrufov, proti katerim se vodi preiskava zaradi »veleizdaje«. Že obtožba sama je tragična ironija, ker so obtoženi oni, ki bi morali tožiti in soditi izdalajce avstrijske republikanske ustave. Toda dejstvo je, ki ga bo šele zgodovina sodila pravično. V posebnih celicah se nahajajo glavni »krivci« ss. dr. Renner, dr. Breitner, dr. Danneberg, dr. Ellenbogen in bivši župan dunajski Karl Seitz. Ostali »veleizdajalci« so dodeljeni po skupinah v večje sobe. Obtoženci so se pritožili proti zavladačevanju preiskave, toda preiskovalni sodnik je izjavil, da bo preiska-

Tone Maček:

68

Slučaj Kumberger

Kmalu so zadobile za proletarske množice rdeče zastave tudi globlji pomen. Oškropljene so bile z njihovo krvjo v boju na barikadah v drugi pariški revoluciji 1830. leta, v splošno-evropski 1848. leta, v pariški komuni 1870. leta, v ruski 1905. leta in v neštevilnih vstajah po vseh deželah celega sveta.

Rdeči simboli spominjajo mednarodno delavstvo na trpljenje in prelito kri v boju za svobodo, obenem pa mu vzbujajo upanje na končno odrešenje.

Iz ozke luknje je ta hip prilezel po lestvi ves oznojen in umazan tovariš iz četrte etaže.

»Ali se vam ne ljubi? Jaz sem že dvojje gar zapeljal.«

»Je izsipališče že izpraznjeno?«

»Kedaj že. In tudi dim se je že čisto razkadil. Nalaganci doli na horicontu kar vpijejo, da naj brž sipljemo, da nimajo kaj nalagati.«

»Potem pa le hitro,« je odrejal Kurent. »Moramo vsaj malo nadoknaditi naše dosedanje lenarenje.«

»Kako pozno je že?« je vprašal Janez.

»Še dve uri imamo časa. Vsakih deset minut morajo biti gare polne.«

Obe tovarišiji stajadno zlezli navzdol skozi luknjo. Odkopi so bili izvrstno zrahljani. Ku-

rent je samo z lopato odgrebal premog in ga kupičil k tiru. Janez in France sta pa brez presledka nalagala in vozila k izsipališču, kjer je sosedno tovarišijo prišlo do pravcatega tekmovanja, kdo bo prej izsipal. Niso nehali prej, da je prihodnja zmena prišla že na lice mesta. Šele tedaj so začutili vso utrujenost prestanega dela in so kot pijani odtavali proti šahtu, da ne zamude izvožanja moštva.

Zunaj je deževalo. Janez in France sta doma obesila svoje premočene cape ven na hodnik in sta po zajtrku koj legla. Ležala sta vsak v svoji postelji, ki sta bili obe prosti. Dolfe je imel dopoldanski šiht. Trpinka je s hčerko šla k inženirjevimi čistit stanovanje. V sobici je bilo hladno in mirno. Še muhe so se nekam poskrile. Po strehi in po odprtih poloknicah je rahlo in uspa-vajoče pritrkaval enakomerni dež, ki ju je kmalu zazibal v sladki sen.

Prebudila sta se šele ko se je Dolfe že vrnil s šihla in je kosilo že stalo na mizi. Nič nista slišala, kdaj je prišla Trpinka in začela kuhati.

»To je več vredno, kakor trikrat pri puncu vasovati, če se človek takole lahko spočije,« je menil Jancz, ter se pretegnil, da je s konci prstov dosegel strop.

»Glej no, kako se je vreme medtem uredilo,« je vzkliknil France, ki je bil stopil k oknu in se zazrl v breg, koder so se po grmovju lesketale v solncu deževne kapljice ko briljanti. »Čisto se je zjasnilo. Nikjer ni več oblakov.«

»Hajdimo ven, na sprehod. Škoda bi bilo tako popoldne v bajti čepeti.«

»Po cesti je blato,« je pripomnil Dolfe.

»Pa kaj bi na cesti, pojdemo v hrib.«

Osvežila sta si zaspane obraze z mrzlo vodo in se oblekla.

»Greš ti tudi Dolfe?«

»Misliš, da bom doma čepel?«

»Le kar pojdite, sem vesela, če mi niste doma napoti,« jih je priganjala Trpinka. »Ampak, da ne zgrešite poti nazaj domov. K 'Dalmatincu' mi nikar ne hodite.«

Šli so navzgor proti rudniku. Pri mostu so za hip obstali, nevede, v katero stran naj krenejo. Iz Birtičeve kleti se je slišalo petje. Dolfa je mikalo, da bi jo zavil tja. Onadva nista hotela.

»Ali gremo v Boben, ali pa na desno gori v hrib.«

Končno so jo mahnili navkreber mimo separacije in mimo kolonije. Na levi so se po ozkih in blatnih ulicah podili in kričali otroci, na desni so brneli po spuščalnem klancu drug za drugim vozički, napolnjeni z odpadki separacije, ki so jih tam gori na planoti odpenjale urne roke in gonile na odsip.

Dolfe se je naenkrat premislil:

»Kaj čem tam gori v brdu, med grmovjem? Saj je še vse mokro. Grem raje kam na pomenek.«

»Saj vem, da te vleče k Pepci. Želiva ti mnogo zabave.«

(Dalje prihodnjik.)

vo zaključil sredi junija. Nato bo odstopil spise državnemu tožilcu, ki bo izdelal obtožbo ter se bo vršila obravnava v početku jeseni, če ne kasneje. — Socialni demokrati morajo biti res veliki »veleizdajalci«, da mora trajati preiskava tričetrt leta. Radovedni smo, kako bodo opravičili pritožbo, ko je šla borba za ustavo in veljavne zakone?

Nemška justica. V Hamburgu so se v letih 1932 in 1933 pogostoma vršili politični boji med komunisti in fašisti. V bojih je bilo nekaj smrtnih žrtev. Sedaj je bilo obsojenih zaradi teh bojev na smrt osem komunistov. Poročilo pa ne pove, koliko fašistov je bilo obsojenih, ki so pobijali komuniste.

Smrtna kazen za vsako ilegalno propagnado v Nemčiji. Izšel je v Nemčiji poseben zakon, ki osniva ljudsko sodišče za veleizdajske presopke. Sodišče bo imelo pet oseb, dva sodnika in tri lajke. Zoper sodbo ne bo pritožbe. Najmanjša kazen je pet let ječe. Funkcija sodišča je pet let. Kaj spada v Nemčiji pod veleizdajo itak vemo. (M-las) ...

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

V ogledalu

Krah italijanske gospodarske politike. »Slovenec« od 21. t. m. poroča na drugi strani pod gornjim naslovom o propadanju italijanskega fašistovskega gospodarstva. Italijansko ljudstvo živi slabše kot pred 20. leti. Zlati zaklad, izvoz, plače, vse gre nazdol. Sedaj, ko so izšli dekreti, ki zopet znižujejo plače uradnikom in javnim nameščencem sploh, je jasno, kakaj se je zadnji plebiscit tako kričavo insceniral in komentiral: pomenil naj bi nekako predhodno odobritev zopetnega znižanja življenskega standarda italijanskega ljudstva, ki je danes nižji nego je bil pred dvadesetimi leti. Znižuje uradniških plač bo sledilo v kratkem času tudi znižanje delavskih mezd. Davki so dosegli že skrajno mejo plačilne zmožnosti italijanskega gospodarstva in vsote za socialne obveznosti se absolutno ne dajo znižati. Te podatke ima »Slovenec« po angleškem laburističnem dnevniku »Daily Herald«. Polpolna prav, da prinese resnico o fašističnem Rimu, in dvakrat prav, da lahko vidimo usodo italijanskega fašizma in vseh fašizmov sploh. Vendar čuditi se je, zakaj »Slovenec« eno stran prej tako navdušeno zagovarja in to ustanovitev avstrijske fašistične države? Kaj mu italijanska usoda še ni v zadostni opomin? Naj se rajiš prej spokori, da ne bo zvonil po toči in se kesal po storjenem grehu.

Jesenice

»Pot v življenje.« Ruski filmi so bili za delavstvo in sploh za vse občinstvo že od nekdaj privlačni. Ruska duša je nekaj nam odgovarjajočega — in zaradi tega so tudi ruski filmi, zlasti razne drame, za nas tako privlačni. Toda ruski proletarski film pa v vsem nadkričuje oni stari meščanski ruski film, ki je zdaj nastopil svojo zmogovito pot v svet. Tudi k nam je prišel. Ne sicer več v svoji prvotni obliki, vendar še vedno svojski, tako da nam kaže vse odlike nove dobe in nove umetnosti, ki jo gradi ruski proletarijat. Zlasti prvi ruski sovjetski film »Pot v življenje«, ki je prišel k nam, kaže vse te odlike. Je to 100% zvočni večfilm, izdelan v novi Rusiji, z ruskim petjem in z ruskimi balalajkami. Film obravnava vzgojni problem, problem, ki je morda nanj revolucija naletela najprej. »Bezprizorni« igrajo glavne vloge. To je mladina, ki je brez staršev in brez nadzorstva tavalja po ulicah in strahovala občinstvo. To mladino je bilo treba poloviti in vzgojiti za tvorne in celokupnosti (kollektivni) službe ljudi. Ruska sovjetska vlada je šla na delo — kako lepo je vse to orisano v filmu! — in je to mladino privela k tvornemu delu, k gradbi železnice itd. Mladina je bila rešena, in na mesto kaznilnic, namesto banditstva in zločinstva, je nastal iz nje koristen del kolektiva. Ta neprekosljivi film, res pravo filmsko čudo, bo predvajal od četrtega dne 10. t. m. do nedelje dne 13. t. m. KINO »RADIO« na Jesenicah poleg Delavskega doma. Vsak dan ob 8. uri zvečer, v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne. Vsakomur bo nadvse žal, kdor si tega filma ne bo ogledal. Pohitite vsi in ne zamudite te redke prilike!

Kranj

Zborovanje delavstva. V sredo, dne 2. maja se je vršilo v Kranju izredno dobro obiskano zborovanje delavstva gumijevе tovarne Semperit radi napovedanih redukcij 26 delavcev in radi akcije za ureditev akordnih tarif. Delavstvo ima sicer kolektivno pogodbo, vendar je začelo z akcijo za preureditev akordnih tarif. V torek, dne 8. t. m. se je vršila prva razprava med zastopniki delavstva in podjetja. — Želimo delavstvu pri njegovi akciji za preureditev delovnih pogojev popoln uspeh.

ZVEČER

Vam nudi Schichtova metoda na dan pranja. K temu potrebujete Žensko hvalo, da perilo zvečer namočite, in Schichtovo terpentinsko milo, da perilo drugi dan izkuhate.

ZJUTRAJ

TO JE CELO DELO PRI SCHICHTOVI METODI

Stavka v tovarni Doctor in drug v Mariboru

Neznosne razmere — skrajno nizke mezde

V pondeljek, dne 7. t. m. je nenadoma izbruhnila stavka v tekstilni tovarni Doctor in drug. Stavka je popolna v vseh oddelkih, izvzemši predilnice, kjer so razmere nekoliko boljše ko pa po drugod.

Delavke in delavci so v tej tovarni dolgo vrsto let potrpežljivo čakali, ba se bo njih položaj vendarle izboljšal, zlasti v pogledu mezd, ki so v tej tovarni skrajno nizke, malodane najslabše v tekstilni industriji.

Toda zaman je bilo vsako upanje, da bi vodstvo tovarne uvidelo, da morajo tudi delavci, ki so voljni pridno delati, prejemati mezde, ki bi vsaj deloma odgovarjale in zadoščale za skromno preživljanje. Izkoriščanje je bilo vedno huje s strani vodstva in številnih inozemskih mojstrov pa izvajan priganjaški sistem, ki se da le težko opisati.

Plače (akord) znašajo povprečno 120 do 150 Din na teden. Znani pa so tudi slučaji, da so delavci zaslužili komaj po 90 Din tedensko.

Predlogi zaupnikov se ne vpošteva, intervencije pa kratkomalo odklonijo.

Vse te razmere so silno vplivale na delavstvo, tako da je poslednji čas

vladala v tovarni neznanosna atmosfera in so zaupniki le s težavo obviadali položaj.

Tudi kritičnega dne so tik pred izbruhom stavke skušali zaupniki posredovati in so ves čas pomirjevalno vplivali na delavce, vodstvo pa je vsako intervencijo odklonilo. Delavstvo je minulo nedeljo na svojem shodu razpravljalo o položaju in sklenilo, da bo izročilo vodstvu spomenico, v kateri bo predvsem zahtevalo, da bi se nekoliko izboljšal njen položaj. Predno so zaupniki izročili spomenico, je vodstvo tovarne odpustilo dva delavca, s čemur je le še bolj razburilo duhove.

Spontana stavka, ki je nato izbruhnila, je najboljši dokaz, da se delavstvo ni moglo več obvladati in je proti volji zaupnikov in brez vsake vodnosti organizacije zapustilo delo.

Prepričani smo, da bo vsa poštena javnost na strani skrajno izkoriščanih delavcev, ki se borijo izključno le za to, kar jim po vsej pravici pripada. Nikakor se ne sme dopuščati, da bi tuja tvrdka smela po mili volji izkoriščati delavstvo in grabiti ogromne dobičke.

Komemoracija

Strokovne komisije za Slovenijo in centrale »Svobode« v spomin žrtvam Dela, padlih v rudniku Kakanj 21. aprila 1934.

V soboto 5. maja 1934 je ljubljansko in okoliško delavstvo dalo čast žrtvam Dela, rudarjem v Kakanju in izrazilo sožalje prizadetim rodbinam. Zvezi rudarjev Jugoslavije in Savezu rudarskih radnika Jugoslavije ter izrazilo svoje zahteve o socialnem zavarovanju.

Godba »Zarja« je zaigrala žalostinke, da so se stiskala srca navzočih v boli, pevski zbor Krakovo-Trnovo je zapel več žalnih pesmi, da so lesketale solze v očeh vseh. Sodrugi Skuk in sodružica Skukova sta recitirala Seliskarjevo: »Crna mati« in Mile Klopčičevo »Moj oče« ter Starogorskega za ta večer napisano pesnitev »137«.

Predsednik Delavske zbornice s. Sedej je v svojem govoru opisal nesrečo, njene vzroke in zahteval, da se delavstvo

Zdravstveno predavanje za ženske. Zvečer delavskih žena in deklet priredi v petek, dne 11. maja ob 8. uri zvečer v mali dvorani Delavske zbornice (Čopova ulica) zdravstveno predavanje. Predavala bo g. dr. Tominčeva. Opozarjamo na to predavanje vse članice zveze, kakor tudi vse somišljenice, da se predavanja polnoštevilno udeležijo. **Počitniške kolonije mestne občine.** Kakor vsako leto, priredi tudi letos socialni urad mestne občine ljubljanske za revne

Ljubljana

da se mora sestaviti pri rudnikih posebna komisija, ki mora pregledovati rudnike, v kateri morajo biti tudi zastopniki strokovne organizacije, da se izpopolni rudarsko in sploh vse zavarovanje, da se prizna invalidnina in se ista pri priznanem invalidu ne zlorablja.

Komemoracija je potekla v žalni svečanosti in zaključek govora s. Sedeja je bil: »Najlepši spomenik padlim žrtvam »Dela« na bojnem frontu Dela postavimo, da se strnemo še v močnejše organizacije, v močno proletarsko falango. V takih organizacijah bo ona sila, ki si bo priborila osvoboditev.

Slava padlim borcem!
Živel socializem!

In vsi navzoči so zaklicali »Slava« in vsi navzoči so odhajali s sklepom in voljo v srce, da store, kakor je bilo rečeno.

in slabotne otroke počitniške kolonije pri morju in na deželi ter je rok za vlaganje prošeni 20. maj. Čeprav so letos v to svrhu določeni daleko nižji krediti kot prejšnja leta, bo skušal socialni urad preskrbeti sredstva, da pošlje čim več potrebnih otrok v kolonije. Opozarjamo stariše, da vložte tozadnje prošnje na predpisani tiskovini, ki se dobi na socialnem uradu, najkasneje do 20. maja.

Maribor

Nedeljski počitek v brivski stroki. Radi odločnega protesta brivskih pomočnikov in pomočnic proti nameravani uvedbi nedeljskega dela v brivski stroki so mojstri naknadno sklenili, da ostanejo brivnice tudi ob nedeljah zaprte. Solidaren nastop brivskih pomočnikov in frizerskih pomočnic je to pot odlično uspeh. Naj bi se pomočniki in pomočnice tudi v bodoče oklepali svoje svobodne strokovne organizacije.

»Svoboda« Maribor, V sredo, dne 9. maja ob 20. uri bo v Delavski zbornici zanimivo predavanje o kmetskem vprašanju. Predaval bo s. Standeker. Naslednjo sredo, dne 16. maja, bo zaključeno predavanje v obliki prosvetnega večera. Na programu bo poleg predavanja s. prof. Stupana o kroniki delavskega gibanja v zadnjih letih, tudi še petje in nastop dramskega odseka. Pridite polnoštevilno.

Srejem šolobvezne dece v ferijalno kolonijo. Šolska vodstva in zdravniki določajo otroke, ki bodo letos poslani v ferijalne kolonije na Pohorje in na morje. V poštev bo priložilo 180 otrok, ki so v Maribor pristojni, 93 pa iz okolice.

Izlet v Prago. Vsem podružnicam »Svobode« kakor tudi ostalim delavskim organizacijam javljamo, da imamo še nekaj praz-

nih mest v avtobusu, ki nas bo vozil v Prago. Če bi še kdo hotel potovati z nami, ima ugodnost poceni vožnje. Vse natančneje je bilo objavljeno že v prejšnjih številkih našega lista. Prijavljajte se, da nas bo čim več. Prijavni rok je podaljšan do 15. maja 1934. Prijavniki si naj takoj oskrbe potni list.

Čudni nacionalizem v športu. Mariborska »Svoboda« igra prvenstveno tekmo z nemškimi športnim klubom »Ptuj« v Ptuj. »Delavska Politika« opiše potek tekme in pripomni tudi to, da je bilo veliko število njenih igralcev ranjenih. Nacionalistični listič, ki je sicer krvni nasprotnik nemških klubov, se deklarira naenkrat za njihove zaščitnike in oblaja raje »Svobodo«. Clovek res ne ve, kdaj je nacionalizem boljši: kadar brani Nemce, da pada po delavcih, ali kadar udriha samo po delavcih in molči o Nemcih?

Zahvala. Ob priliki proslave 30 letnice mojega članstva v svobodni strokovni organizaciji se zahvaljujem najsrčneje s. Beležu Ivanu, predsedniku organizacije, s. Jeleno kot predsedniku Strokovne komisije, s. Zmazeku, delegatu in pooblaščenca organizacije železničarjev, s. Čehu kot zastopniku Delavske zbornice, s. Grgiču, zastopniku Splošne Strokovne Delavske Zveze za

njihove prisrčne pozdravne besede, pa tudi vsem ostalim, ki so se udeležili proslave. Družnost! — Vogrin Franc.

Dečji dnevi v Mariboru. V Mariboru prirede P. R. K. — Društvo za podporo revnih učencev ter Društvo za zdravstveno zaščito mladine dečji dan 10. maja s tem-le sporedom: 1. Uvod tvori povorka Podmladkarjev z godbo na čelu iz dvorišča deške osnovne šole v Razlagovi ulici ob 10. uri po Aleksandrovi cesti in Vetrinjski ulici na Glavni trg ter po Gosposki ulici v park. 2. V parku bo koncert zbora P. R. K. v treh delih. Vhode v park zapro Podmladkarji deških meščanskih šol, ki bodo pobirali vstopnino po 1 Din.

Turistično društvo »Prijatelj Prirode« v Mariboru. V četrtek, dne 10. maja (praznik) izlet na Sv. Duh. Odhod od društvenega lokala za pešce ob 4. uri zjutraj, za druge z vlakom ob 5.35 do Bistrice pri Limbušu. — V nedeljo, dne 12. maja izlet čez Šumik k Sv. Arehu. Odhod z vlakom ob 5.35 do Ruš. — Za Binkošti je predviden izlet za dva dni, in sicer od Slov. Bistrice ob vodopadih k sv. Trem kraljem, Veliki vrh, Jagerske peči, Pesek, nazaj na Klopni vrh, Smolnik, Ruše. Udeleženci naj se javijo ta teden pri društvenih članih.

Nočna služba vrši ta teden lekarna Koginč na Aleksandrovi cesti.

Celje

Drama (Rdeče rože) je radi tehničnih zaprek preložena na nedoločen čas. Vsi, kateri so vstopnice kupili, dobijo denar vrnjen.

Zagorje ob Savi

Tudi pri nas se na dan 1. maja niso kolesa vrtela. Že v najzgodnejših jutranjih urah so se valile množice rudarjev z družinami iz te sajaste doline, kjer so nacionalisti ponoči službo tako zvesto vršili, in šle visoko v gore, kjer je bil zrak čistejši. Tu smo se znašli vsi tisti, katerim nam je prvi maj res praznik in močno je donela delavska pesem po zasavskih hribih. Nebo je bilo vedro in čisto kot ribje oko. Madaž na njem je bila le senca gotovih elementov, ki so v službi nekoga in v svoji zaslepljenosti prišli, da »vohajo«. Mi smo razumeli njih čeden namen in smo šli s prezirom preko njih. — Rudarji.

Ruše

Ko je prenehala obratovati tukajšnja tvornica vžgalic, je postalo precejšnje število delavstva brez kruha. Bada se je nasečila v hišah takozvane glazute. Že pred leti se je govorilo o ustanovitvi tekstilne tvornice. Pred kratkim je res počela obratovati. Brezposelnj so upali, da dobijo v tej tvornici vsaj pičli zaslužek, toda bridko je bilo njih razočaranje. Plače v tej tekstilni tvornici so tako mizerne, da jim menda ni para v celi državi. Delavka zaposlena pri stroju tudi pri dveh zasluži tedensko Din 35.— pri osemurnem delu. Ostali delavci pa kvečjemu Din 16.— na dan. Ne izplačuje se pa potom izplačilnih kuvert. Takole približno si zaslužil po mnenju g. direktorja, pa ti našteje nekaj dinarjev kar na roko pa je izplačilo gotovo. Delavec nikdar ne ve koliko znaša njegov zaslužek in ostali zakoniti odtegljaji. Pa tudi zunanost delavk igra menda pri sprejemu vloge. Sicer pa ni treba biti nobeni žal, če ne dobi v tej tvornici »zaslužka«. Sicer se pa v Rušah že vsa javnost razburja čez razmere in opisani tvornici. V lobniškem kotu, kjer je delavstvo itak najslabše plačano, se je nasehlo novo podjetje, ki hoče menda uvesti še slabše delovne razmere. Ali bo znalo to delavstvo prisiliti podjetnika k izvajanju zakonitih predpisov brez organizacije, je veliko vprašanje.

Črna pri Prevaljah

Tukajšnja podružnica »Svobode« bo priredila v četrtek, dne 10. t. m. s pričetkom ob pol 9. uri zvečer v dvorani gostilne Knez v Črni tridejanski komedijo »Namišljeni bolnik«. Igra je izredno zabavna. Vsi somišljeniki in prijatelji so vljudno vabljeni.

Društveno tombolo je sklenila prirediti tukajšnja »Svoboda« letos dne 3. junija v Štularjevem vrtu, na katero se že sedaj pridno pripravljajo. Zbrano je že lepo število krasnih dobitkov v vrednosti čez 4000 Din, tako, da lahko rečemo, da bo tombola »Svobode« ena največjih, kar se jih je zadnje čase v Črni sploh priredilo. Za tombolo pa so namenjeni dobitki v vrednosti po Din 1000, 500, 300, 200, 100 itd. Vsi, ki se nameravajo tombole udeležiti, naj si srečke pravočasno preskrbijo v predprodaji, da ne bodo ostali brez njih.

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

Prejela Talpa

Dočim pa se splošna stavka ni docela posrečila, pa je bila oborožena vstaja republikanskega schutzbunda silna, imponirajoča, zanesenjaška. Sicer so bile tudi tu pomanjkljivosti. Mnogi okrajni sploh niso zgrabili za orožje; deloma zato, ker je bilo v prejšnjih dnevih schutzbundu orožje zaplenjeno, obenem pa izvršene aretacije mož, ki so vedeli za skrivališča orožja. V drugih okrajih pa je lokalnemu vodstvu schutzbunda primanjkovalo korajžje in ofenzivnega duha. Tam pa, kjer je schutzbund stopil v boj, se je bil čudovito hrabro, žilavo, junaško. Celo Dollfuss je moral v govoru dne 17. februarja pripoznati »heroizem« borečih se schutzbundovcev.

Boji za ottakrinški delavski dom, za Karl-Marx-hof, štiridnevna borba za Meidling, za Simmering, za Kaisermühlen in zlasti za Floridsdorf, bitke v Steyru in Brucku, cestni boji v Lincu — vse to spada med največje, najhrabrejše borbe revolucijske zgodovine vseh časov in vseh dežel.

S čim naj primerjamo zgodovino dunajskih revolucijskih dni?

Ko so se dvignili pariški delavci l. 1871, se je zgodil to neposredno potem, ko je nemška vojska oblegala Paris. Vse pariško ljudstvo je bilo še oboroženo. Komuna je imela na razpolago orožja za 200.000 mož. Na stotine topov so

imeli pariški delavci na razpolago. Oborožba ni bila tako strašno neenaka kakor v teh dneh na Dunaju, kjer so se delavci štiri dni bojevali s starimi infanterijskimi puškami proti topovom in havbicam zvezne vojske.

Ko so se marca l. 1917 dvignili leningrajski delavci proti carizmu, je bila Rusija v svetovni vojni premagana, caristična vojska je bila sestavljena z mobiliziranih kmetov in delavcev in velik del te vojske je med bojem prestopil k delavstvu. Na Dunaju so se morali delavci boriti proti plačani vojski, ki so jo imeli voditelji trdno v rokah in ki se je borila do poslednje ure disciplinirano proti delavstvu.

Ko so se leningrajski delavci drugič dvignili 7. novembra 1917, so bili vojaki na njihovi strani, vlado Kerenskega je branilo samo nekaj plemiških čet.

Tako se ne da boj avstrijskih delavcev primerjati z nobeno izmed zadnjih velikih revolucij. Nikdar se še ni revolucionarno delavstvo tako žilavo, tako hrabro upiralo sovražni tehnični premoči kakor v dneh avstrijske vstaje.

Sovražnik nas je prekašal najprej glede vodstva. Schutzbund ni imel častnikov. Stari četovodje in naredniki iz vojne dobe, ki bi naj vodili oddelke schutzbunda, so bili še pred bitko pozaprti. Tisti, ki so jih nadomestovali, so bili večinoma mladi ljudje brez vojnih izkušenj. Tudi osrednje bojno vodstvo je odpovedalo. Prvi dan boja smo improvizirali osrednje vodstvo. Toda ekraj, kjer je imelo to vodstvo sedež, je prišel kmalu v sovražnikove roke in tako se je pretrgala zveza med njim in z borečimi se oddelki v drugih okrajih. Tako so bili ti oddelki navezani popolnoma nase. Dolgo so se delavci upirali so-

vražni premoči v velikih občinskih hišah, za hitro postavljenimi barikadami, na kraju mesta pa tudi v pravcati strelskih jarkih. Sovražnik je bil strahopeten. Ni se upal napasti schutzbundovcev, ki so bili oboroženi s puškami in strojnimi, z enakim orožjem. S topovi je sestrelil njihove postojanke. Topov in havbic schutzbundovci, kajpak, niso imeli. Topovi in havbice pa so odločili boj.

Velike stanovanjske palače, ki jih je zgradila rdeča občina dunajskim delavcem, so razbili in opustošili z granatami. Socialni demokrati so jih zgradili; fašizem jih je s težkimi havbicami porušil. »Sezidane iz stanovanjskega davka« — tako je napisala dunajska občina na zgradbe. »Porušene iz posojila za rušenje« — pristavlja sedaj dunajski ljudski dovtip.

Fašisti se sedaj nesramno lažejo, da je preiskava stanovanjskih hiš dognala, da so bile sezidane kot trdnjave. Ta prazna laž naj bi opravičila uporabo topništva. Meščan meni, da se zidajo stanovanjske hiše zato, da donajajo lastnikom rento. Če pa zida kdo stanovanjske hiše, ki omogočuje sicer 60.000 družinam življenje v svetlobi in zraku ter zdravje, ki pa nikomur ne donajajo rente, potem jih zida pač samo radi državljanske vojne.

Po štiridnevem boju so bili avstrijski delavci premagani. Ali se je to moralo zgoditi? Ali bi sploh mogli zmagati? Po izkušnjah, ki smo si jih pridobili v teh štirih dneh, smemo reči: Če bi železnice nehale prometati, če bi splošna stavka zajela vso deželo, če bi potegnil schutzbund za sabo vso množico delavstva v vsej deželi, bi se vladi le težko posrečilo, da bi premagala vstajo. (Dalje prihodnjič.)

Iz boja za delavsko mezdo v boleznih

§ 219 obrtnega zakona.

Ta teden je bil pred mariborskim okrožnim kot prizivnim sodiščem izbojevan zanimiv spor za mezdo delavcev v času boleznih, ki jo predvideva § 219 obrtnega zakona.

Ta § 219 namreč pravi, da obdrži službojnik svojo pravico do plače, če po najmanj 14 dnevem službovanju zbog boleznih ali nezgode za razmeroma kratek čas, ne več kot 1 teden, ne more opravljati službe in tega ni zakrivil namerno niti s hudo malomarnostjo. (Glej dr. Avg. Reismana »Delovno pravo« stran 46 do 52.)

Poprej pa je urejal to § 1154 b občega državlanskega zakona, z enakim besedilom, ki je bilo v Avstriji izdano med vojno leta 1916. Delavci so torej v smislu gorenjih določil dobivali od služboдавcev že od leta 1916 naprej plačano mezdo za en teden v slučaju boleznih, kar je bila marsikomu precejšnja pomoč.

Marenberško sodišče pa je zavrnilo take tožbe.

Pred par meseci pa so doživeli delavci v Ribniškem kamnolomu na Pohorju neprijetno presenečenje, da so jim lastniki kamnolomov (slovenski narodnjaki) odklanjali plačilo mezde v času boleznih, ako so bili bolni več kot teden dni, češ da imajo pravico do mezde samo takrat, če so bolni manj kot en teden, a po prekoračenju boleznih čez 1 teden ne več. Delavci so tožili in je res tudi marenberško sodišče v dveh tožbah zapored zavzelo to popolnoma zgrešeno razlaganje § 219 obrt. zakona, odbilo tožbe delavcev in jih celo obsodilo v plačilo pravnih stroškov. Ker je znašala mezda delavcev za en teden obsebi umljivo manj kot Din 500.—, in je bilo uvedeno takozvano »malotno postopanje«, se delavca proti tej sodbi niti nista mogla pritožiti na okrožno sodišče. V tožbah, ki ne presegajo zneska Din 500.—, se namreč postopek konča končno veljavno že pred sreskim sodiščem in priziv sploh ni dopusten. To je bil seve za delavstvo posebno v teh časih nizkih mezd in brezposelnosti težek udarec. Ostali delavci si potem sploh niso več upali tožiti. Vsaka tožba bi bila pod temi okoliščinami brezupna in nemogoča.

Sledilo je še sresko sodišče v Mariboru.

Za to napačno razlaganje zakonov glede mezde v času boleznih v škodo delavstva so seve kmalu zvedeli delodajalci v

Mariboru in takoj se je našel slovanski podjetnik, Čeh in milijonar, tekstilni tovarnar Schonsky, ki je ravno tako začel odklanjati delavcem mezdo v slučaju, da so болоvali čez 1 teden. V enem oddelku sreskega sodišča so res ugodili temu stališču inozemskega tovarnarja, Čeha Schonskyja in tožbo delavca za mezdo v času boleznih odbili iz enakih razlogov, kakor v Marenbergu. Tudi v tem slučaju je bil spor za manj kot Din 500.— in priziv na okrožno sodišče ni bil mogoč. Sledila je druga podobna tožba. Zastopnik delavca, odvetnik dr. Reisman pa je v tem slučaju pred koncem razprave odklonil sodnika, da reši delavcu mezdo, ki mu po zakonu gre. Zadeva je bila odstopljena od predsedstva okrožnega sodišča nato drugemu sodniku, kjer se ni rešena. Z

Okrožno sodišče pa je priznalo mezdo tudi v boleznih čez 1 teden.

Med tem se je vendarle posrečilo spravi enako zadevo s prizivom na okrožno sodišče v tožbi delavca, ki je bil v tovarniški službi večkrat bolan in ni dobil plačane mezde pri dveh boleznih za predpisani en teden. Tudi to tožbo je prvi sodnik odklonil in obsodil delavca, da mora plačati še stroške izgubljene tožbe istemu tovarnarju Schonskyju. Ker pa je znašal zahtevek delavca preko Din 500.— za dva tedna mezde v boleznih, je vložil njegov zastopnik dr. Reisman priziv na okrožno sodišče, ki je o tem prizivu razpravljalo minulo sredo. Okrožno sodišče je prizivu ugodilo, sodbo sreskega sodišča spremenilo in obsodilo tovarnarja Schonskyja, da mora plačati delavcu mezdo za en teden ob vsaki bolezni, čeprav je bil delavec bolan vsakokrat »čez en teden«.

Okrožno sodišče je po predsedniku ss. dr. Senioru v razlogih ugotovilo,

da ima delavec v smislu § 219 obrtnega zakona pravico do mezde tudi tedaj, če je bolan več kot en teden

in da je le tak smisel tega zakonitega določila in takšna tudi vsa judikatura, to je sodstvo okrog tega zakona.

Delavstvu je s tem vzpostavljena pravica, ki si jo je priborilo že leta 1916 za mezdo v boleznih. Pravno utemeljitev tega vprašanja bomo objavili drugič v »Delavskem pravnem svetovalcu«, ko bo izšla pismena sodba okrožnega sodišča.

Ptuj

Vse kar je prav, ampak tako pa ne bo šlo več dalje, kot dela mestna občina, da pri pomožni akciji zaposlene ljudi uvršča med svoje redno zaposlene in to še celo za isto mezdo kot pri pomožni akciji. Tako se je zgodilo 23. aprila, da je moral delavec K. F., zaposlen pri pomožni akciji z dnevno mezdo Din 10, delati na strehi požarne brambe, katero oskrbuje mestna občina. Zgodila se je nesreča, da je padel s strehe in si zlomil obe roki. Po izpovedi njegovih sodelavcev smo ugotovili, da ni zavarovan pri OUZD in sedaj vprašamo merodajne gospode, ali je rodoljubno tako ravnanje z delavci in kdo bo kril stroške, ki bodo nastali v tem slučaju? Proletarec.

Zvočni kino imamo, ... S čim pa nas ta kino zalaga? Gospodom okrog tega kino-podjetja bi svetovali, da naročajo tudi znanstvene filme, ne pa same habsburške parade oficirjev in hitlerjevih slavnosti kot jih vidimo ponavadi v predigratih. Po Hitlerju in Habsburgovcih se nam res nič ne toži, še manj pa nas zanimajo njihove parade.

Celo leto se že tolašimo, češ, mogoče bo prihodnjič program boljši, ali zaman. Obiskovalca kina.

Naš prvomajski izlet. Kot povsod drugod, so tudi naši sodrugi in sodružice iz večjih obratov praznovali 1. maj. Prirredili so izlet v Haloze. Godba ni igrala, pač pa smo peli in se veselili, saj 1. maj je naš svetovni delavski praznik.

III. Delavska Olimpijada v Pragi

Slavnostni prostor za 100.000 ljudi.

Stavba stadiona, kjer se bodo vršile slavnosti Delavske Olimpijade v Pragi, se bliža koncu. Sedaj so v delu ogromne tribune, ki jih gradi država sama ob svojih stroških, da bo tam stalno zletišče za razne telovadne in športne prireditve. Slavnostno igrišče je prirejeno na tribunah in v obhodih za 100.000 gledalcev, lahkoatletični stadion pa za 60.000 ljudi.

Glavni dnevi Olimpijade.

Že danes cenijo udeležbo samo iz Českoslovaške na 70.000 ljudi, prometni odbor pripravila 52 posebnih vlakov.

Glavni dnevi Olimpijade so od 5. do 8. julija, a 1. julija je dan mladine. Dne 17. junija bo otvorjena na stadionu razstava kulturnega dela »Delavskih telovadnih zvez«. 4. julija bo slavnostna otvoritvena akademija, 5. julija so dopoldne tekme, otvoritev skavtskega tabora in skušnje, popoldne nastop naraščaja in skavtov. Zvečer bo slavnostni obhod po Pragi z lampijoni. 6. julija nadaljevanje tekem in skušenj, popoldne nastop s prostimi vajami, zvečer razne prireditve, slavnostna predstava v Narodnem gledališču. 7. julija glavne tekme, zvečer telovadna akademija, reprezentančni koncert in prijateljski večer v čast nemških gostov. 8. julija dopoldne slavnostni sprevid po Pragi, popoldne nastop vojakov, zvez nemških telovadcev iz Ustja (Severna Češka), inozemskih gostov, nastop mož in žensk s prostimi vajami. Slavnostna scena se bo predvajala l., 5., 6. in 8. julija. 9. julija celi dan razgledovanje praških znamenitosti in izleti v okolico.

Sport

Mariborska SK. Svoboda si je osvojila prvenstvo II. razreda. V nedeljo, dne 6. maja so dokazali Svobodasi, da zaslužijo naslov prvaka. Igrali so z najmočnejšim rivalom SK. Gradjskim iz Čakovca 2:0 (1:0). Pri Gradjskem je ugajal zlasti mirni sportni nastop moštva. S takimi klubi se lahko naveže prijateljske stike. — Nekoliko o poteku: Pred tekmo je s. Knez javil, da igra lev branilec s. Strnad 100to tekmo za barve Svobode in mu je v znak priznanja podaril svobodaško kokardo v klubovih barvah. — Takoj v početku se je videlo, da sta si kluba precej enakovredna nasprotnika. Sreča se je menjavala, vendar se je kmalu opazilo, da so Svobodasi v kombinaciji boljši in v napadu hitrejši. Prvi gol je zabil lev krilec s. Tomažič. Gradjski je nato prišel v napad, vendar so se vse njegove akcije razbile ob obrambi. Tudi svobodaška halfarija, hrbenica igralcev, je bila odlična in je vedno pošiljala žogo proti голу nasprotnika. Vsi Svobodasi, od mladega napadalca Kolarja preko Tkaleca pa tja do vratarja Drasčbacherja, vsi, prav vsi so bili na svojem mestu! V drugem polčasu so navalili igralci Gra-

djskega z vso silo na prostor Svobode in ga neprestano napadali, držeč Svobodo kakih deset minut v škarih. Potem pa je sledil nenaden predor Svobode in Rožmarin je zabil drugi gol. Nasprotnik je nato poskušil z novimi akcijami, vendar zaman. Sodil je g. Borčani odlično; z njim sta bila menda oba kluba zadovoljna. Zahvaljujemo se tudi s. Ivana Dvoršaku za krasen srebrni pokal, ki ga je podaril zmagoslavni Svobodi!

Antologija nove ča-kavske lirike

Božični račun z gospodom Benedetom.

Ona je ovce čuvala, drugi su vanu strigli, ona je prasce hranila, drugi su jili pršute. Sve ča je s mukom prikupila, drugi su lako digli:

Od mrsa, vina i smokav, od sira i skute.

Da prosí ča od bližnega, ki zna ko bi je čuja, i kad bi Boga molila, Bož bi druge pomoga.

Moja mati.

Takšen je Balota.

Pera Ljubića mnogo bolj mikajo bela obmorska mesta s slikovitimi zvoniki, neznanne ribiške vase, kraška pokrajina... Ljudje pa, kakor da so po nekem nagajivem naključju padli v ta bela mesta, v to pusto deželo. Ali bi bilo drugače mogoče napisati, da so otročki žalostni, ker so žalostni hribčki, ljudstvo pa bedno? Ljubić je nežen, dekliski od melanholije skoraj bolan. Obikovno je virtuoz.

Drago Gervais pa je v izrazu in gledanju gosposki, norčav, pravo nasprotje Ljubića. Njemu se vse smeje, njegova večno sončna zemlja, njegov sonce, njegov Kvarner. On se vsemu smeje, stari materj in staremu očetu, kvartačem in zaljubljenim piesalcem... Pri njem je vse veselo. Hotel je napisati žalostno pesem »Barke farena, pesem o starčku, ki vozi po morju tužce s svojo barko, nekdanjo ladjo, pa so se mu ustnice nasmehlele prav v trenutku, ko so se bile našibile na jok...

Ciklus narodnih pesmi je v mnogočem sličen slovenski narodni pesmi. Mnogotero pesem prepleta motiv slovenske pesmi o Lepi Vidi.

Kofar mika lirika, če bi bilo več takšnih lirikov, kakršni so le-ti, bi, verjetno, ne morali govoriti o izumiranju lirike in interesa za liriko, bo našel v tej zbirki več, nego je pričakoval.

Zbirko je izdala Zarebačka privredna štamparija, Margaretska ulica 1. A. C.

Za birmo! Za potovanje! Za birmo! Oglejte si izložbo!

Ročne torbice, denarnice, kovčke, žoge, nahrbtnike i. t. d. nudi v veliki izbiri po najnižjih cenah

Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova c. 13

Srebrne ure

od 130.— Din naprej samo pri

M. Ilger-jev sin

LEGAT

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

ŠPECERIJA DELIKATESE ZAJTRKOVALNICA

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon šteV. 2324.